

Arbeid combineren met zorg: deeltijdwerk

Johan van der Valk

De arbeidsdeelname van vrouwen hangt voornamelijk samen met leeftijd, opleidingsniveau en herkomstgroepering. Voor vrouwen van 25 tot 50 jaar speelt daarnaast ook de aanwezigheid van kinderen een grote rol als het gaat om het de beslissing om al dan niet te (willen) werken.

De arbeidsduur van werkende vrouwen hangt vooral af van het hebben van kinderen en hun leeftijd. Werkende vrouwen zonder kinderen hadden in 2007 aanzienlijk vaker een voltijdbaan dan vrouwen met kinderen. Deze laatste hebben op hun beurt relatief vaak een kleine deeltijdbaan. Naast de aanwezigheid van kinderen is het opleidingsniveau bepalend voor de arbeidsduur. Ten slotte blijkt dat vrouwen met kinderen tot 4 jaar en een hoge arbeidsduur relatief vaak gebruik maken van formele kinderopvang.

In the Netherlands, many women work part-time. The number of hours that women work is strongly related to the presence of children in the household. If there are no children in the household most women worked more than 28 hours a week in 2007. The younger the children and the more children a mother has, the smaller the job. The size of the job is also strongly related to the level of educational attainment. Higher educated women have bigger jobs. Using formal care arrangements for small children is important. Mothers with children less than 4 years old, who work many hours, often make use of these arrangements.

Inleiding

Het thema van het combineren van werken met zorgtaken staat sterk in de belangstelling. De komst van kinderen is namelijk nog steeds voor veel vrouwen een reden om te stoppen met werken of minder te gaan werken. De overheid wil de arbeidsparticipatie van vrouwen verhogen. Daarom is beleid ontwikkeld dat er op gericht is het combineren van arbeid en zorg eenvoudiger te maken in de hoop op deze wijze de arbeidsparticipatie van vrouwen te verhogen. Vrouwen met zorgtaken werken meestal in deeltijd of werken niet (Van der Valk & Boelens 2004, Portegijs et al. 2006; Portegijs & Keuzekamp 2008). In dit onderzoek is ingegaan op de factoren die samenhangen met de keuze om te werken en hoeveel uur per week gewerkt wordt. Meer in het bijzonder wordt onderzocht in hoeverre het nu juist de zorg voor kinderen is die bij deze keuzes een rol speelt of dat het juist andere kenmerken zijn die van belang zijn.

Probleemstelling

De arbeidsparticipatie kan uitgedrukt worden in twee grootheden: óf iemand werkt, en zo ja, hoeveel uur per week. In veel analyses worden beide grootheden gecombineerd tot één, bijvoorbeeld een gemiddelde arbeidsduur per week, waarbij de niet-werkenden een arbeidsduur van nul uur krijgen. In deze bijdrage is gekozen om beide elementen afzonderlijk te onderzoeken. Afzonderlijk wordt onderzocht welke factoren samenhangen met het al dan niet werken. Vervolgens wordt onderzocht welke kenmerken samenhangen met de arbeidsduur. Op deze manier kan vastgesteld worden of de factoren die samenhangen met het al dan niet werken verschillen van de factoren die samenhangen met het aantal uren per week dat iemand werkt. Het sluit aan bij een beslissingsmodel waarbij iemand eerst besluit om deel te nemen aan het arbeidsproces en daarna bedenkt in welke mate hij dat doet. De definitie van arbeidsdeelname die wordt gehanteerd is ruim. Het is het aandeel personen dat werkt of wil werken. Het geeft de mate waarin een persoon de intentie heeft om aan het arbeidsproces deel te nemen. Hiermee kan goed onderzocht worden welke factoren samenhangen met de keuzes die vrouwen maken.

Diverse factoren zijn van invloed op de arbeidsmarktbeslissingen van mensen. Ten eerste zijn dat persoonskenmerken als leeftijd, geslacht, herkomst, opleidingsniveau en woonprovincie. Deze kenmerken geven informatie over de levensfase, culturele en sociale achtergrond. Ten tweede kan de zorgsituatie een rol spelen. Het gaat dan allereerst om de mate van zorg die geleverd moet worden en die afhankelijk is van de leeftijd van de kinderen en van het aantal kinderen. Maar ook of mantelzorg moet worden gegeven. Ook is het van belang om vast te stellen hoe de zorg is georganiseerd. Wordt gebruik gemaakt van formele kinderopvang, wordt de partner ingeschakeld of familie en vrienden? Verder zijn ook diverse kenmerken van de partner bepalend, persoonskenmerken en baankenmerken, zoals arbeidsduur, arbeidspositie, e.d.

Data en analysemethode

De onderzoekspopulatie bestaat uit 15–64 jarige vrouwen, exclusief onderwijsvolgenden en personen die gepensioneerd of met de vut zijn. Gegevens voor dit onderzoek komen uit de Enquête Beroepbevolking (EBB) van 2007. In dat jaar is de reguliere enquête op verzoek van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid uitgebreid met extra vragen over arbeid en zorg. De EBB is een huishoudens-enquête. De enquête maakt het daardoor mogelijk om ook kenmerken van partner in beschouwing te nemen. Het is een vrij omvangrijke steekproef: ruim 30 duizend vrouwen. Hierdoor is het mogelijk zowel de zorgsituatie als de arbeidssituatie naar achtergrondkenmerken gedetailleerd in beeld te brengen.

Om uit deze grote set kenmerken te bepalen welke factoren ertoe doen, is een contrastgroepenanalyse (zie bijvoorbeeld Segers & Hagenaars 1980) toegepast.

Tabel 1
Variabelen gebruikt in de analyse naar werk willen en gemiddelde arbeidsduur werkenden, 2007

	Wil wer- ken	Gem. arb. duur		Wil wer- ken	Gem. arb. duur
	%	uren/ week		%	uren/ week
Totaal	79	28,9	Leeftijd partner		
Leeftijd vrouw			15-24 jaar	95	35,1
15-24 jaar	91	34,3	25-29 jaar	92	33,8
25-29 jaar	91	34,1	30-34 jaar	89	29,4
30-34 jaar	88	29,8	35-39 jaar	87	27,5
35-39 jaar	87	27,9	40-44 jaar	86	26,0
40-44 jaar	86	27,8	45-49 jaar	84	26,1
45-49 jaar	83	27,5	50-54 jaar	81	26,6
50-54 jaar	78	28,4	55-59 jaar	70	25,6
55-59 jaar	60	26,5	60-64 jaar	47	25,3
60-64 jaar	32	24,2	65 jaar of ouder	29	25,3
Opleiding vrouw			Opleiding partner		
BO	47	27,6	BO	59	28,7
VMBO	67	26,5	VMBO	75	26,3
MBO	83	28,2	MBO	79	27,0
HBO	91	30,2	HBO	84	27,4
WO	91	33,6	WO	83	29,8
Herkomst vrouw			Herkomst partner		
Autochtoon	80	28,0	Autochtoon	82	26,8
Westerse Allochtoon	77	31,2	Westerse Allochtoon	64	29,2
Turk	60	33,1	Turk	63	33,0
Marokkaan	52	34,1	Marokkaan	51	32,0
Surinamer	83	34,5	Surinamer	86	32,1
Antilliaan/Arubaan	81	36,1	Antilliaan/Arubaan	78	31,3
Overig niet-westerse allochtoon	70	36,8	Overig niet-westerse allochtoon	72	33,6
Gezinssituatie			Arbeidsituatie partner		
Geen kinderen	75	32,9	Niet werkzaam	46	29,1
1 kind voor basisschool	87	28,2	Werkzaam 1-11 u/wk	62	26,4
1 kind basisschool	86	28,6	Werkzaam 12-19 u/wk	70	29,3
1 kind middelbare school	83	27,9	Werkzaam 20-23 u/wk	77	27,0
1 kind na middelbare school	73	27,1	Werkzaam 24-27 u/wk	82	29,3
2 kinderen oudste basisschool of jonger	84	24,9	Werkzaam 28-34 u/wk	89	27,5
2 kinderen jongste basisschool	87	24,6	Werkzaam 35-40 u/wk	84	27,0
2 kinderen allen middelbare school of ouder	84	26,0	Werkzaam > 40 u/wk	84	28,1
>2 kinderen minimaal 1 voor basisschool	69	21,4	Geen overwerk	83	27,2
>2 kinderen allen basisschool	84	22,5	Overwerk met compensatie	86	27,4
>2 kinderen minimaal 1 basisschool	77	24,6	Overwerk zonder compensatie	86	27,4
>2 kinderen allen middelbare school of ouder	78	24,4	Werkt thuis met compensatie	90	26,1
Partner in huishouden	79	27,4	Werkt thuis zonder compensatie	85	27,3
Geen partner, gescheiden	75	34,2	Werkt 's nachts	84	27,7
Geen partner, niet gescheiden	81	34,8	Werkt 's avonds	86	27,7
Geen andere volwassene in huishouden	79	29,4	Werkt in weekend	82	27,5
Andere volwassene in huishouden	77	26,4	Werkt overdag door de week	83	26,7
Opvang			Vast contract, vaste uren	85	26,9
Maakt geen gebruik van formele opvang	77	29,2	Tijdelijk contract ≥ 1 jaar, vaste uren	85	31,5
Maakt gebruik van formele opvang	98	26,4	Tijdelijk contract ≥ 1 year, wisselende uren	77	27,7
Geen opvang door familie/vrienden/buren	77	29,8	Tijdelijk contract < 1 year, vaste uren	80	30,8
Opvang door familie/vrienden/buren	98	22,0	Tijdelijk < 1 year, wisselende uren	71	29,9

Tabel 1 (slot)
Variabelen gebruikt in de analyse naar werk willen en gemiddelde arbeidsduur werkenden, 2007

	Wil wer- ken	Gem. arb. duur		Wil wer- ken	Gem. arb. duur
	%	uren/ week		%	uren/ week
Mantelzorg			Eigen bedrijf	83	27,9
Geen ziek kind aanwezig	79	29,0	Meewerkend	98	32,0
Ziek kind in huishouden	75	26,5	Overig niet-werknemer	73	27,3
Zorgt niet	79	29,0	Werkloos	76	33,4
Zorgt voor partner	52	28,8	Niet gezocht	68	32,8
Zorgt voor ouder	74	27,7	Niet beschikbaar	71	31,3
Zorgt voor familie, vrienden of andere kinderen	59	31,5	Wil niet vw gezin, huishouden	54	34,7
Vrijwilligerswerk			Wil niet vw opleiding/studie	88	33,1
Vrijwilligerswerk	75	26,7	Wil niet vw vut	32	23,5
Geen vrijwilligerswerk	80	29,7	Wil niet vw arbeidsongeschiktheid/ziekte	45	28,7
Geslacht partner			Wil niet overige redenen	46	27,7
Geen partner in huishouden	80	34,7			
Man	78	27,3			
Vrouw	93	34,4			

Bron: CBS (EBB 2007).

Onderzocht wordt welke factoren het meest discrimineren op de te onderzoeken variabele. Eerst wordt die variabele gekozen die het meest onderscheidend is. Vervolgens wordt per deelcategorie weer onderzocht welke variabele daarbinnen meest bepalend is. Op deze manier ontstaat een boomstructuur. Deze exploratieve analysemethode heeft als voordeel boven gebruikelijke multivariate technieken dat het mogelijk is om goed inzicht te krijgen in de factoren die voor bepaalde deelcategorieën van belang zijn. Een ander voordeel is dat de mate van samenhang uitgedrukt wordt in aandelen van de doelvariabele: is een bepaalde categorie over- of juist ondervertegenwoordigd. Deze aandelen kunnen dan eenvoudig als percentages weergegeven worden.

Het is niet mogelijk om alle vertakkingen van de boomstructuur uit de analyse te presenteren. Gekozen is om die kenmerken te laten zien die zich op het hoogste niveau in de vertakking bevinden of het meest dominant in de analyse naar voren komen. Van de kenmerken worden verdelingen getoond op basis van een tabelering waarbij de enquêtegegevens naar populatietotalen zijn opgehoogd.

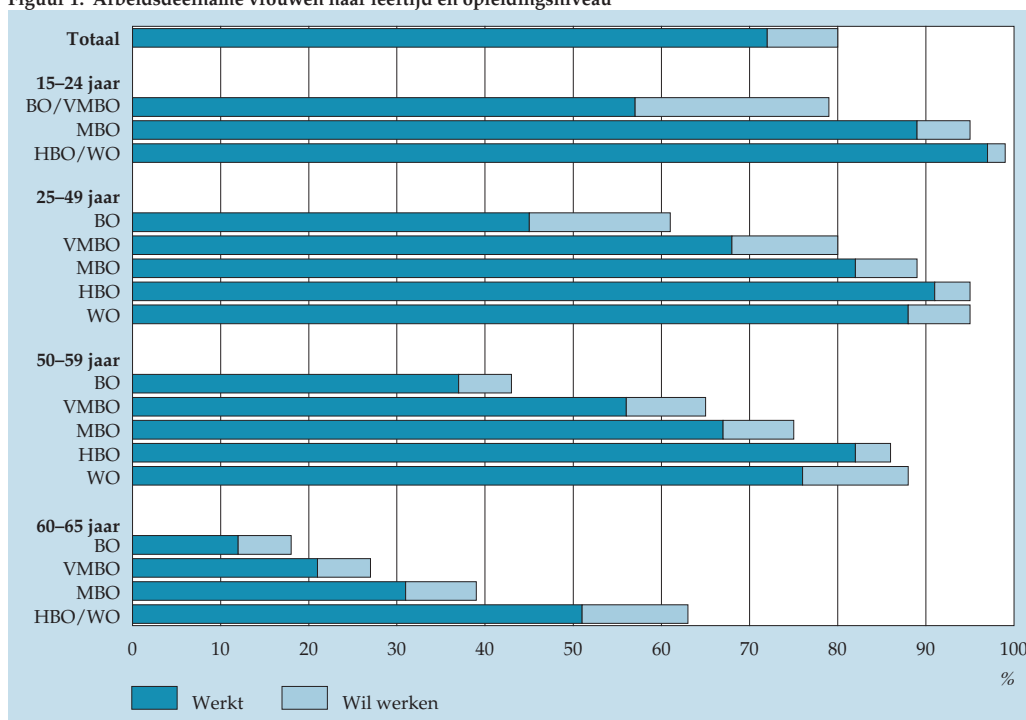
Resultaten

Arbeidsdeelname vrouwen

Leeftijd bepaalt in hoge mate of iemand deelneemt aan het arbeidsproces. Vanaf 50 jaar werken vrouwen veel minder vaak en geven zij aan niet te willen of te kunnen

werken door ziekte of arbeidsongeschiktheid. Daarnaast is voor hen het opleidingsniveau bepalend voor het al dan niet willen werken. Hoger opgeleide vrouwen werken vaker. Ook speelt een rol of de partner werkt. Is dit laatste niet het geval, dan werken ze minder vaak. Het gaat dan vaak om vrouwen met een partner die met de vut is of gepensioneerd is.

Figuur 1. Arbeidsdeelname vrouwen naar leeftijd en opleidingsniveau

Bron: CBS (EBB 2007).

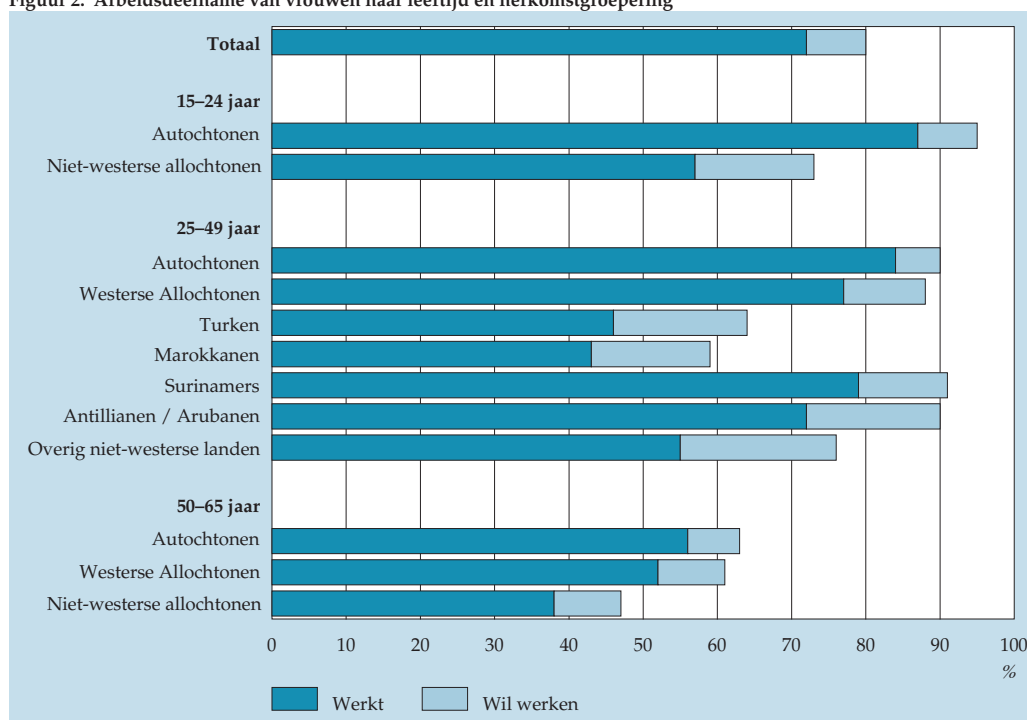
Bij de jongere generaties vrouwen zijn de verschillen in arbeidsparticipatie niet zo groot. Van hen gaf 90 procent aan te willen werken. Wel zijn er aanzienlijke verschillen tussen bepaalde groepen. Factoren die een belangrijke rol spelen zijn: opleidingsniveau, herkomstgroepering en de aanwezigheid van kinderen in het huishouden. De aanwezigheid van kinderen speelt vooral een rol bij vrouwen van 25-49 jaar.

Net als bij de oudere vrouwen is ook bij de vrouwen van middelbare of jonge leeftijd het opleidingsniveau sterk bepalend voor de mate waarin zij actief zijn op de arbeidsmarkt. Zo gaf 95 procent van de hoog opgeleide vrouwen van 25-49 jaar aan te willen werken. Bij laagopgeleide vrouwen in dezelfde leeftijd is dat aandeel aanzienlijk lager. Van de vrouwen met een vmbo-opleiding was dit aandeel slechts 80 procent.

Voor een deel worden de verschillen in opleidingsniveau verklaard doordat er ook een samenhang is met de herkomstgroepering. In het bijzonder Turkse en Marok-

kaanse vrouwen geven relatief vaak aan niet te willen werken. Bij hen was het aandeel dat betaald werk wil slechts 50 à 60 procent. Voor autochtone vrouwen van 25–49 jaar was dit 90 procent. Bij de Surinaamse en Antilliaanse vrouwen is de arbeidsdeelname vrijwel even hoog als onder autochtonen.

Figuur 2. Arbeidsdeelname van vrouwen naar leeftijd en herkomstgroepering

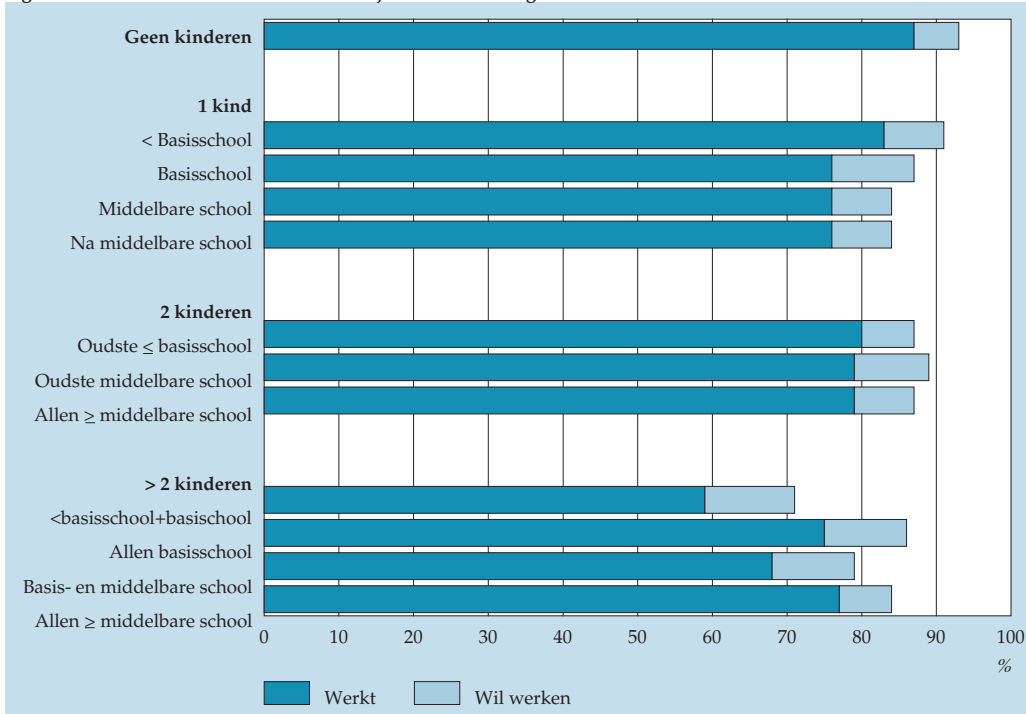

Bron: CBS (EBB 2007).

Voor middelbaar- of hoogopgeleide vrouwen (25–49 jaar) speelt de aanwezigheid van kinderen een vrij grote rol. Van de vrouwen zonder kinderen gaf 93 procent aan werk te willen. Bij één kind schommelt dit aandeel tussen 90 procent als het kind nog niet op de basisschool zit, en 83 procent als het kind 4 jaar of ouder is. Bij twee kinderen ligt dit aandeel ongeacht de leeftijd van de kinderen op ruim 85 procent. Bij drie of meer kinderen is dit aandeel aanzienlijk lager. Het percentage is 70 als in zo'n gezin ten minste één kind nog niet op de basisschool zit.

Als de kinderen middelbare schoolleeftijd hebben of ouder zijn, is dit aandeel 83 procent. Dat is nog aanzienlijk lager dan het gemiddelde, maar hoger dan bij vrouwen met drie kleine kinderen.

Figuur 3. Arbeidsdeelname vrouwen 25–49 jaar naar aanwezigheid kinderen

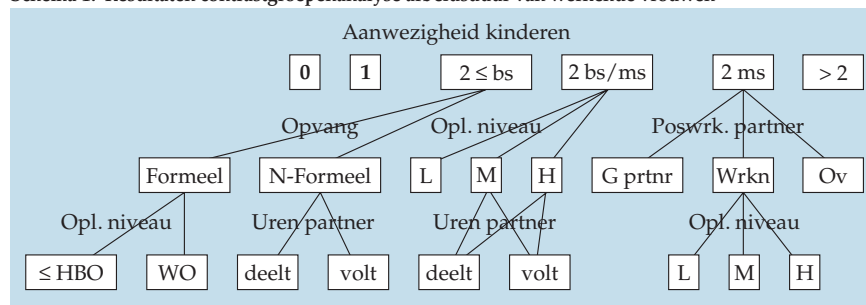

Bron: CBS (EBB 2007).

Arbeidsduur werkende vrouwen

Vervolgens zijn de werkende vrouwen nader bekeken om te onderzoeken welke kenmerken het meest samenhangen met de arbeidsduur van werkende vrouwen. De resultaten van de contrastgroepenanalyse is in schema 1 weergegeven. Vanwege de overzichtelijkheid is bij het schema vooral aangegeven welke kenmerken een rol spelen bij vrouwen met twee kinderen.

Schema 1. Resultaten contrastgroepenanalyse arbeidsduur van werkende vrouwen

bs= basisschool, ms= middelbare school, L= laag, M=middelbaar, H= hoog, G prtnr= geen partner, Wrkkn= werknemer, Ov= overig, deelt=deeltijd, volt= voltijd

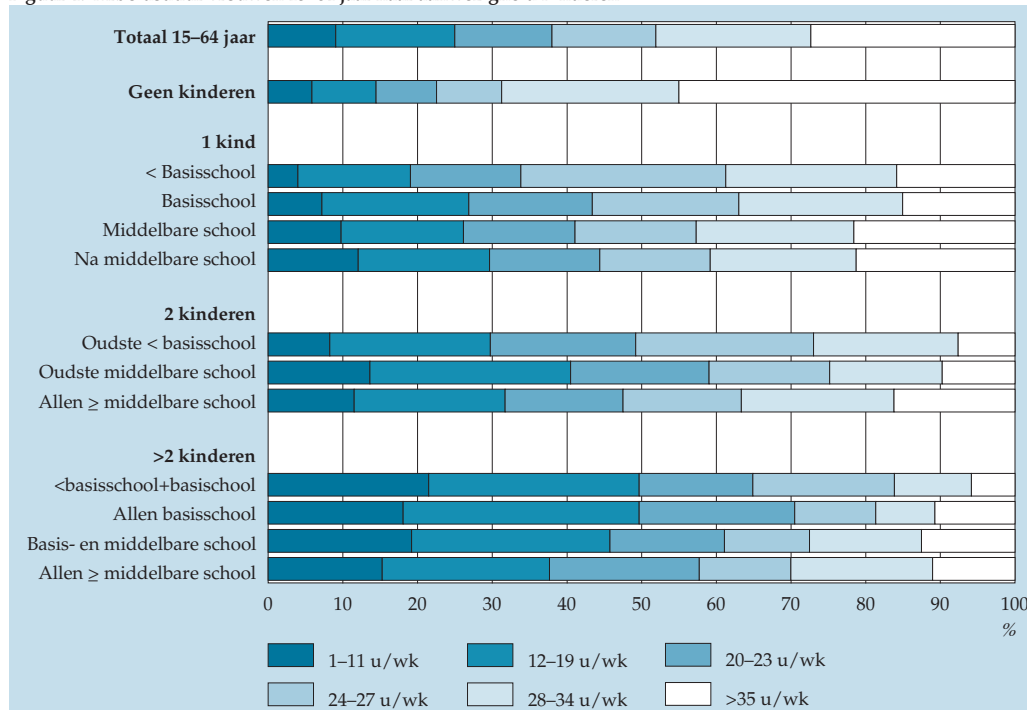
Aanwezigheid kinderen

De belangrijkste factoren die samenhangen met de arbeidsduur van vrouwen zijn het aantal kinderen en de leeftijd van de kinderen. Vrouwen zonder kinderen hebben vaak een voltijdbaan. In 2007 gold dat 45 procent vrouwen zonder kinderen in voltijd werkt tegenover slechts 14 procent bij vrouwen met kinderen. Zij hebben wat vaker een grote deeltijdbaan dan vrouwen met kinderen.

Moeders met één kind hebben vaker dan gemiddeld een deeltijdbaan. Slechts circa 16 procent van de moeders met een kind in de basisschoolleeftijd (4–12 jaar) of jonger werkte voltijds. Bij moeders met jonge kinderen is een baan van 24–27 uur per week populair en bij moeders met een kind op de basisschool zijn ook nog kleinere deeltijdbanen populair. Als de kinderen middelbare schoolleeftijd hebben of ouder zijn, hebben de moeders iets vaker een voltijdbaan, maar ook bij hen is een baan van minder dan 28 uur per week relatief populair.

Met twee kinderen is een voltijdbaan nog zeldzamer. Slechts 8 procent van de moeders met twee kinderen in de basisschoolleeftijd of jonger werkte in 2007 voltijd. Banen van 28–34 uur komen ook minder vaak voor. Een baan van 24–27 uur in de week is het meest populair. Zij hebben bijna tweemaal zo vaak een dergelijke baan

Figuur 4. Arbeidsduur vrouwen 15–64 jaar naar aanwezigheid kinderen

Bron: CBS (EBB 2007).

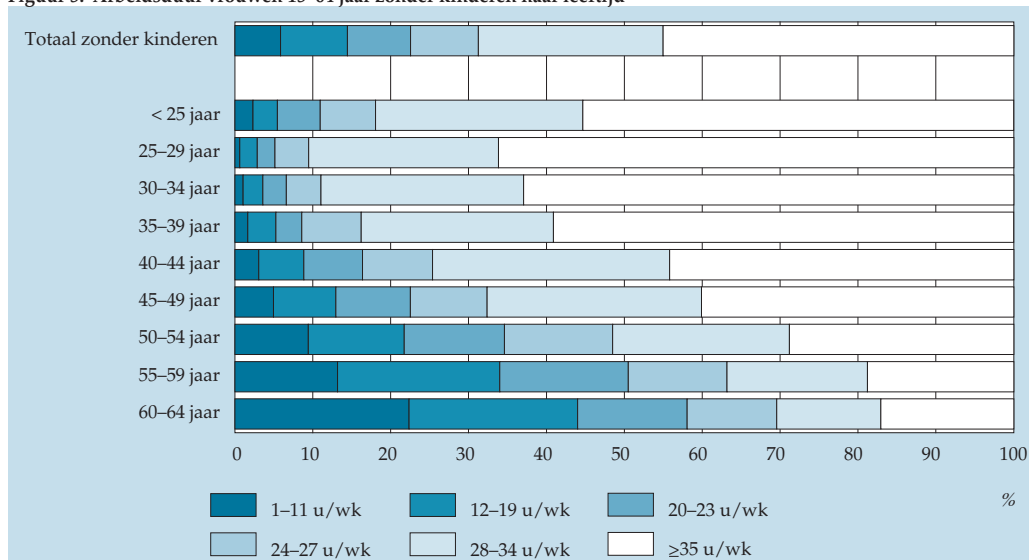
dan gemiddeld. Een kleinere baan van 20–23 uur of 12–19 uur per week komt ook relatief vaak voor. Van moeders van wie de kinderen al van de middelbare school af zijn, is het aandeel met een voltijdbaan iets hoger.

Moeders met drie of meer kinderen hebben het meest van alle moeders een kleine deeltijdbaan. Bijna de helft van hen werkte in 2007 in een baan van minder dan 20 uur per week. Dat is tweemaal zo vaak als gemiddeld. Dergelijke banen zijn populair ongeacht de leeftijd van de kinderen. Als het oudste kind op de middelbare school zit is het aandeel dat 28 uur of meer per week werkt iets hoger, maar met 24 procent nog altijd minder dan de helft van het gemiddelde.

Bij vrouwen zonder kinderen is vooral de leeftijd van belang. Als de vrouw jonger is dan 45 jaar heeft de vrouw aanzienlijk vaker dan gemiddeld een voltijdbaan. Zo werkten twee van de drie van de vrouwen zonder kinderen met een partner in de leeftijd tot 25–29 jaar 35 uur of meer per week, negen van de tien werkten 28 uur of meer per week. Het aandeel is 70 procent bij de vrouwen in de leeftijd 45–49 jaar. Voor een deel gaat het hier om vrouwen van wie de kinderen inmiddels het huis uit zijn. Vanaf 55 jaar is vooral een deeltijdbaan populair. Van de vrouwen van 55–59 jaar had 35 procent in 2007 een baan van minder dan 20 uur per week.

Hoogopgeleide vrouwen zonder kinderen werken veel vaker voltijd dan laagopgeleide vrouwen. In 2007 werkte 85 procent van de hoog opgeleide vrouwen 28 uur of meer per week. Van de laagopgeleide vrouwen zonder kinderen is dit minder dan de helft.

Figuur 5. Arbeidsduur vrouwen 15–64 jaar zonder kinderen naar leeftijd

Bron: CBS (EBB 2007).

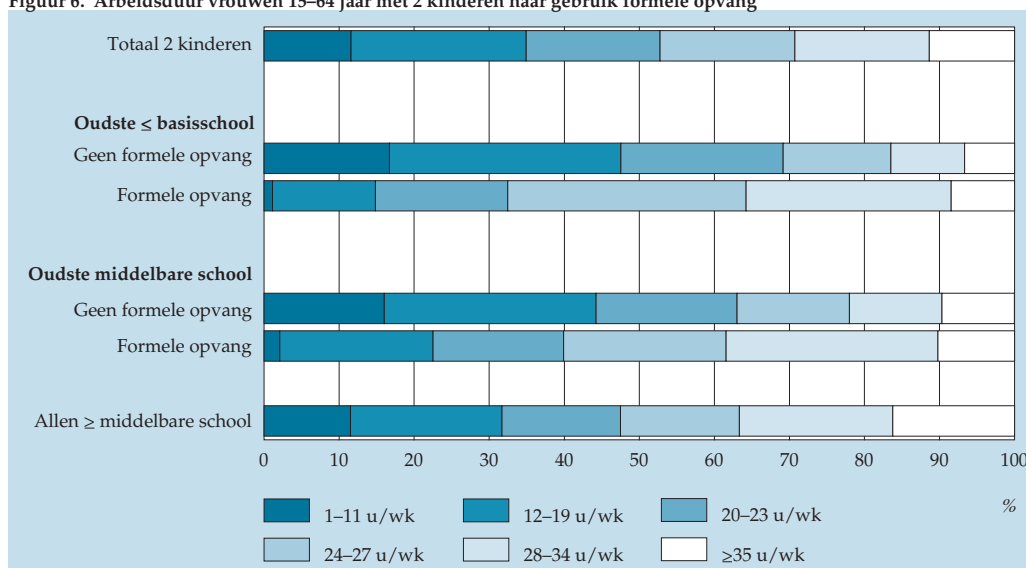
Arbeidsduur van vrouwen met kinderen

Bij hoog opgeleide moeders met *één kind* blijken vaker een grote baan te hebben dan lager opgeleide moeders. Dat geldt voor alle leeftijden van de kinderen. Bij hoger opgeleide moeders werkte in 2007 meer dan de helft meer dan 28 uur per week tegenover 32 procent van laag opgeleide moeders met kinderen van dezelfde leeftijd. Zo werkte in 2007 39 procent van de laag opgeleide moeders in de basisschoolleeftijd minder dan 20 uur per week. Dat is aanzienlijk hoger dan het gemiddelde van 26 procent van de moeder met één kind.

De arbeidsduur van vrouwen met *twee kinderen* waarbij de jongste jonger is dan 4 jaar, hangt vooral samen met het gebruik van formele kinderopvang. Het aandeel voltijdwerkers verschilt niet veel, maar vooral de grotere deeltijdbanen zoals 28–34 uur per week of 24–27 uur per week komen vaak voor in combinatie met formele opvang. Bijna 60 procent van de moeders met twee jonge kinderen die formele opvang heeft werkte in 2007 in een dergelijke baan, tegenover 35 procent gemiddeld. Moeders met jonge kinderen die geen formele kinderopvang hebben werken vooral in kleinere deeltijdbanen. Van hen had bijna de helft een baan van minder dan 20 uur in de week tegenover gemiddeld een derde van de moeders met twee kinderen.

Als het jongste kind nog op de basisschool zit, hangt de arbeidsduur vooral samen met het opleidingsniveau. Laagopgeleide moeders met twee kinderen hebben een kleine baan. Van de laag opgeleide moeders met kinderen in deze levensfase werkte

Figuur 6. Arbeidsduur vrouwen 15–64 jaar met 2 kinderen naar gebruik formele opvang

Bron CBS (EBB 2007).

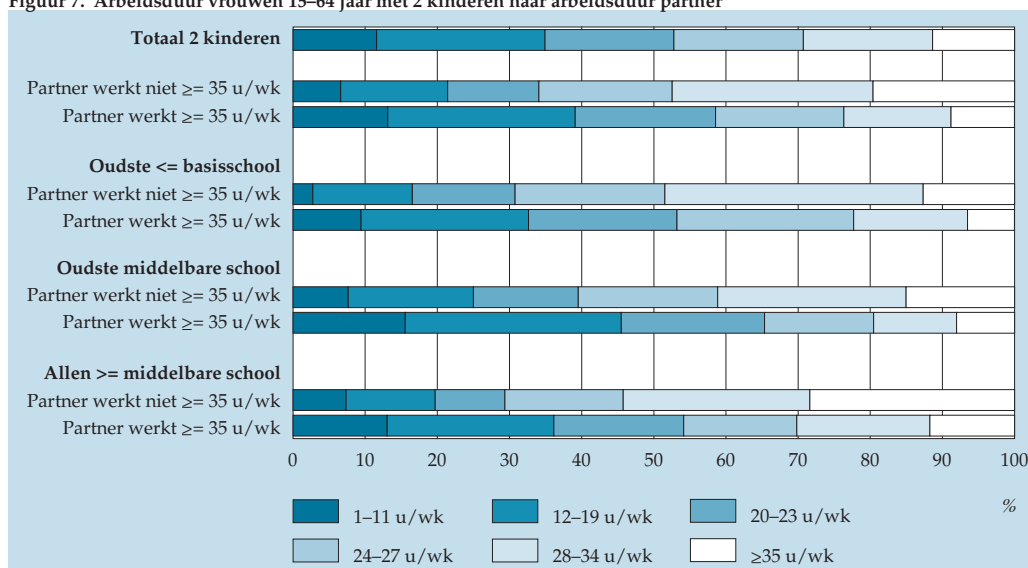
in 2007 ruim meer dan de helft minder dan 20 uur per week. Van de moeders met een hogere opleiding was dat aandeel een vijfde. Bij deze laatste categorie is een baan van 24–34 uur per week relatief populair.

De arbeidsduur van vrouwen met twee kinderen tot en met de middelbare-schoolleeftijd hangt ook samen met de arbeidsduur van de partner. Als de partner voltijd werkt, heeft de moeder relatief vaak een kleinere baan. Zo werkte in 2007 minder dan 10 procent van een moeder van twee kinderen met een voltijd werkende partner voltijd tegenover 20 procent van de moeders zonder partner of met een deeltijd werkende partner. In het geval van een voltijd werkende partner is een kleinere deeltijdbaan populair.

Twee van de vijf hadden een werkweek van minder dan 20 uur per week, tegenover een van de vijf moeders zonder voltijd werkende partner. Deze verschillen zijn zichtbaar in alle leeftijdsfasen van de kinderen, maar zijn het sterkst als de oudste van de kinderen op de middelbare school zit en de jongste nog op de basisschool.

Bij drie of meer kinderen is het beeld grotendeels hetzelfde als bij twee kinderen. Bij jonge kinderen hangt het hebben van formele opvang vrij sterk samen met de arbeidsduur. Bij moeders met 3 jonge kinderen waarbij het jongste kind jonger is dan 4 jaar gaat het gebruik van formele opvang gepaard met een relatieve grote deeltijdbaan. In 2007 had 45 procent van die moeders een baan van 24–34 uur per week. Vergelijkbare moeders zonder formele opvang werkten aanzienlijk minder. Meer dan 60 procent werkte minder dan 20 uur in de week. Als de kinderen ouder zijn dan is het weer het opleidingsniveau dat sterk samenhangt met de wekelijkse arbeids-

Figuur 7. Arbeidsduur vrouwen 15–64 jaar met 2 kinderen naar arbeidsduur partner

Bron: CBS (EBB 2007).

duur. Zo werkte 38 procent van de hoog opgeleide moeders die 3 of meer kinderen ouder dan 4 jaar hebben in 2007 28 uur of meer per week tegenover slechts circa 24 procent van de moeders die een laag opleidingsniveau hebben. Bij die laatste categorie werkte meer dan de helft minder dan 20 uur per week.

Conclusie

Uit de analyses blijkt dat voor de arbeidsdeelname vooral leeftijd, opleidingsniveau en herkomstgroepering samenhangen met het willen werken van vrouwen. Lager opgeleide vrouwen geven aanzienlijk minder vaak aan te willen werken dan hoger opgeleiden. Herkomstgroepering speelt ook belangrijke een rol bij de beslissing om te gaan werken. Turkse, Marokkaanse of niet-westerse allochtone vrouwen, anders dan Surinaamse of Antilliaanse vrouwen, geven aanzienlijk minder vaak aan te willen werken dan autochtonen.

De zorg voor kinderen speelt vooral een rol bij middelbaar- en hoogopgeleide vrouwen van 25–49 jaar als het gaat om de arbeidsdeelname.

Bij de werkende vrouwen blijkt de aanwezigheid van kinderen de meest bepalende factor te zijn voor de arbeidsduur. Vrouwen met kinderen werken aanzienlijk vaker in deeltijd. Verder geldt: hoe meer kinderen, hoe kleiner de baan.

Als de kinderen nog niet de basisschoolleeftijd hebben, is de arbeidsduur wat hoger dan als de kinderen op de basisschool zitten. Zijn de kinderen van de basisschool af, dan is de arbeidsduur weer wat hoger.

Is het jongste kind jonger dan 4 jaar, dan gaat een relatief hoge arbeidsduur gepaard met het gebruik van formele kinderopvang. Bij vrouwen met oudere kinderen hangt de arbeidsduur voornamelijk samen met het opleidingsniveau en het aantal uren dat de partner werkt. Als de partner in deeltijd werkt, heeft een moeder een grotere baan dan als de partner voltijd werkt. Een in deeltijd werkende partner maakt het beschikbaar voor de moeder mogelijk meer uren per week te werken.

Literatuur

Van der Valk, J. & A. Boelens (2004). Vrouwen op de arbeidsmarkt. Sociaal-economische trends, derde kwartaal 2004, Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen.

Portegijs, W., B. Hermans & V. Lalta (2006). Emancipatiemonitor 2006. Veranderingen in leefsituatie en levensloop. Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag.

Portegijs, W. & S. Keuzenkamp (red.) (2008). Nederland Deeltijdland. Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag.

Bijlage

Arbeidsduur werkende vrouwen naar aanwezigheid kinderen en opleidingsniveau, 2007

		Wekelijkse arbeidsduur in uren						Totaal
		1-11	12-19	20-23	24-27	28-34	≥35	
		%						
1 kind								
Totaal		8	17	15	20	21	18	100
< Basisschool	Laag	9	21	16	23	17	14	100
	Middelbaar	4	20	18	29	18	11	100
	Hoog	2	7	10	27	31	22	100
Basisschool	Laag	15	24	17	14	17	13	100
	Middelbaar	6	21	19	22	18	13	100
	Hoog	1	12	12	20	34	20	100
Middelbare school	Laag	14	24	16	12	19	14	100
	Middelbaar	9	17	15	17	20	23	100
	Hoog	6	7	13	20	26	28	100
Na middelbare school	Laag	21	18	16	15	15	16	100
	Middelbaar	9	19	16	16	19	22	100
	Hoog	4	15	11	11	28	30	100
2 kinderen								
Totaal		12	23	18	18	18	11	100
Oudste ≤ basisschool	Laag	16	34	19	14	11	6	100
	Middelbaar	10	26	23	21	14	6	100
	Hoog	4	12	15	30	28	10	100
Oudste middelbare school	Laag	23	33	16	12	8	8	100
	Middelbaar	15	30	20	15	11	8	100
	Hoog	5	16	17	21	27	14	100
Allen ≥ middelbare school	Laag	18	24	14	13	16	14	100
	Middelbaar	10	22	17	18	20	14	100
	Hoog	7	11	15	15	27	24	100
>2 kinderen								
Totaal		19	27	17	13	14	10	100
< Basisschool+basischool	Laag	34	22	12	18	8	6	100
	Middelbaar	23	36	15	13	8	5	100
	Hoog	14	21	17	27	14	7	100
Allen basisschool	Laag	30	37	14	8	2	10	100
	Middelbaar	23	35	21	10	2	9	100
	Hoog	7	25	22	14	18	14	100
Basisschool en middelbare school	Laag	25	28	13	9	13	12	100
	Middelbaar	20	29	15	11	12	12	100
	Hoog	10	20	18	14	23	15	100
Allen middelbare school of ouder	Laag	25	26	17	7	15	10	100
	Middelbaar	13	24	21	16	18	8	100
	Hoog	7	15	20	12	26	19	100

Bron: CBS (EBB 2007).